

ÉPÍTETT VILÁG

Az igazi művészet:
jól dönteni

szöveg: Molnár Zsuzsanna, fotó: Bujnovszky Tamás

A megfelelő méretű lakótér hiánya inspirálta Órfi József építész családi házát, amelyet ő maga tervezett és épített. A korábban építészeti íróként dolgozó Órfi most ebbe az épületbe sűrítette azt a világlátást, amelyet cikkeiben fogalmazott meg. A ház értékrendje a szakmát és a laikusokat is megszólította. Sikere díjak sorában érhető tetten: az idei Média Építészeti Díj (MÉD) pályázatának abszolút győztese ez a piliscsabai családi ház lett.

– A szakma, a laikus közönség és a média képviselői is az általam tervezett és épített házat értékelték 2017 legkiemelkedőbb épületeként.

– 2007-től botcsinálta építésztkritikusként publikáltam a Heti Válasz és a Magyar Nemzet Online hasábjain. Több száz cikkem jelent meg, melyeket azzal a céllal írtam, hogy a szakma és a laikusok között csökkentsem a távolságot: egyszerűen megfogalmazott gondolatok révén igyekeztem bemutatni szakmai teljesítményeket. Most azonban a saját magam által tervezett és épített házzal sikerült közelebb hoznom

egymáshoz a két közeget. Arra vagyok igazán büszke, hogy elméleti munkáimat követően egy megvalósult épülettel is elértem ezt.

– A ház építésének történetét megírtad egy népmesei hangulatú cikkben. A történetet olvasva és most veled beszélgetve is azt érzem, hogy sokáig kerested az utad.

– Régóta egyértelmű számomra, hogy építészként tervezem folytatni a pályám. Óriási segítséget kaptam ehhez az élettől: olyan szituáció állt elő, melyben kódolva volt a lehetőség. Ezt azonban nem láttam előre. Azért kezdtem el házat építeni, hogy

legyen hol laknunk. Makovecz tanítványként, majd a bécsi építészképzés hallgatójaként megtapasztaltam, hogy a mi munkánk mögött mennyi különböző gondolkodásmód húzódhat: a Makovecz-féle szemlélet esetében azt láttam, hogy milyen különleges tartalmakkal lehet telíteni egy projektet, míg bécsi tanulmányaim során egy pragmatikus, nagyon ésszerű gondolkodásmódot ismertem meg. Az egyik sok volt, a másik kevés.

Nagy kérdés elé állítottak a korábbi tapasztalataim azzal kapcsolatban, hogy miként induljak el a tervezés során. Az azonban, azt hiszem, minden építész számára irigylésre méltó helyzet, amikor minden döntést ő hozhat meg. Ha valamit elront, ő rontotta el. Ha rossz döntést hoz, felülbíráhatja, és van ideje átgondolni. Az én munkám esetében egy nagyon egyszerű, „egymozdulatos” projektről beszélünk, mégis rengeteg kérdést kellett átgondolni a tervezés és az építés során.

– Azt mondd, hogy egy egyszerű, egymozdulatos projekt a tiéd. Miben rejlik mégis a sikere?

– Számomra is megdöbbentő a mértéke. Nem számítottam ilyen szeretetre. Úgy érzem, többeket megragadott az, hogy egy pilisi településen egy család önerőből építkezni kezd, és ez jó eredménnyel zárul. Erre az emberek fogékonyak voltak. Azt a töménységet, amit ez az egymozdulatos ház képvisel, nagyon nehéz lesz reprodukálni. Három év rengeteg figyelme van benne: szellemi összpontosítás, döntések sora, rengeteg fizikai munka, valamint a lélek jelenléte. Engem meglepett, hogy ezt a töménységet az emberek képesek voltak befogadni. Azért meglepő ez számomra, mert eddig elég egyedül éreztem magam a szakmai pályafutásom során, majd egyszer csak óriási robbanás történt. Ez megnyugtató: mégsem reménytelen helyen élünk, hiszen beszélhetünk értékekről, és ez elismerést vált ki. Megadatik-e még egyszer, hogy részem legyen hasonló élményben? Nem tudom. Abban azonban bízom, hogy az a gondolat, amit a cégem neve is tükröz – Egy Megoldás Kft. –, megragadható lesz a jövőbeni munkáimban is.

– A saját családi házad megtervezését megelőzően szakrális épületeket terveztl. A MÉD-díjas munkád pedig nagyon személyes projekt. Mindebből azt látom, hogy számodra kiemelten fontos, hogy mögöttes tartalma is legyen az általam végzett munkának.

– Úgy tudnám ezt megfogalmazni, hogy a plusz tartalmat nem beleteszem a munkába, hanem előhívom abból. Ez az a tartalom, ami miatt nem mindegy, hogy egy alkotó ember milyen háttérrel és világlátással rendelkezik. Nagyon könnyű félremenni, ha az ember az egóját helyezi előtérbe. Óriási küzdelem alkotóként hitelesen részt venni a munkafolyamatban. Meglátásom szerint minden alkotás valódi értékét az eredeti szándék határozza meg. Ez füg-

getlen a képzettségétől, a felkészültségétől és attól, hogy a munkája tökéletesen vagy tökéletlenül valósul-e meg. Ha a megrendelő szándéka szerint szeretetben szeretne élni az általa elképzelt házban, akkor a tervező érezni fogja, hogy ha egyszerű épületet tervez is, ott jó lesz lenni, mert a benne lakó emberek szeretik egymást. Ekkor sikeres a projekt, hiszen az eredeti szándék megvalósul. Az egyes munkákba azonban feszültségeket, félreértéseket, el-

lentmondásokat is bele lehet szőni, melyek tönkretelhetik egy közösség életét. Óriási tehát a felelősségünk.

– *Családi házatok szerethetőségéhez az is jelentősen hozzájárulhatott, hogy a kivitelezést is túlnyomórészt magad végezted.*

– Én is rácsodálkoztam, hogy az elmúlt három év szinte minden szabad idejét ennek a háznak az építésére fordítottam. Három évig arra spóroltunk, hogy – a következő három évben, további spórolás mellett – megépüljön. Az a nyolcmillió forint, amire szükség volt, átlagosan havi 111 111 forint megtakarítását jelentett, ez egy albérlés vagy egy hiteltörlesztés ára, összege. Azonban ha megtanulunk hosszabb távon gondolkodni, a családi kapcsolatok stabilak, a célok pedig eltökéltek, akkor nem kell feltétlenül kiszolgáltatnunk magunkat. A jó döntések meghozatala az igazi művészet.

– *Hogyan zajlott a kivitelezés?*

– Az építés nagyon száraz folyamat volt. Nem tudok olyan mozzanatot kiemelni, melyet alkotásként éltem volna meg. Minden alkalommal, amikor újabb pénzmaghoz jutottunk, és láttuk, hogy éppen milyen munkafolyamatok következnek, ki kellett számolni a szükséges anyagmennyiséget és ennek költségeit, az anyagot meg kellett rendelni, elmenni érte vagy kiszállíttatni. A ház zsákutcában van, ahol gyakran zártuk el az utat a szállítás során, sokszor olyankor, amikor a szomszéd szeretett volna jönni-menni. Az ilyen helyzetek nem kellemesek. Mindig kérdés volt, hogy a sofőr, aki kihozta az árut, fog-e segíteni a lepakolásban. Ez a szándék általában nem volt meg, mivel azonban egyedül voltam, segítettek. Aztán az anyagot deponálni kellett a feldolgozás sorrendjében, mindezt úgy, hogy például a fa ne fülledjen be. Ez nemcsak unalmas, nagyon fárasztó munka is.

– *Visszatekintve, talán hasznára váltak az épületnek az anyagi korlátok...*

– Ha nem lettek volna anyagi korlátok, nem nyertem volna meg a MÉD-et. Ahogy Kovács Csaba megfogalmazta laudációjában, tanulság ez az épület abból a szempontból, hogy az anyagi határ nemcsak gátja, hanem inspiráló forrása is lehet az alkotásnak. A korábban említett cikkemben, amelyben megírom az építés történetét, azt a címet adtam, hogy Népi építészet 2.0, ugyanis egyszer csak azon kaptam magam a munka során, hogy hasonlóan gondolkodom, mint ahogy elődeink tettek egy parasztháznál. Egy velem egykorú vagy fiatalabb családfőnek szintén nem

volt anyagi fedezete a ház megépíttetéséhez. Így nem ideológiai megfontolásból dolgozott abból, ami kéznél volt, nem az lebegett előtte, hogy ne terhelje a környezetet, hanem hogy minél költségkímélőbbben és minél kevesebb energia befektetésével teremtsen otthont a családjának. Akkorát, amiben elérték, de például azt is szem előtt tartották, hogy ki kell fűteni. Én is hasonlóan álltam neki a munkának. A konyha-nappalink 27 négyzetméter, viszont minden a helyén van benne. Ily módon kis mérete ellenére is jól elférünk, sőt nagyobb létszámú vendégségeket is tudunk tartani. A terasz viszont nagy, hiszen az nem kér enni. Nem arról van tehát szó, hogy agyonkényeztetjük volna magunkat ezzel a házzal. Ami mégis kényeztetés számomra, az a csűr, a férfivilág. Ez életem meghatározó helyszínévé vált, onnan építettem az otthonunkat, mondhatom, hogy ez volt a bölcső. Most ott alakítom ki az irodámat. Így kerek számomra a történet: az alkotó ember megkapja azt a teret, amire szüksége van. Azt, hogy ez megvalósult, nagyban köszönhetem a feleségemnek: amikor elkészült a terv, látszott, hogy maradt mozgáster, arra azonban nem volt szükség, hogy nagyobbakat építsek. A feleségem ekkor azt mondta, hogy ezt a területet építsem be magamnak, mert akkor biztos, hogy itt maradok. Bölcs asszony.

– *A megjelenési formát illetően mi volt a kiindulópontod?*

– Ez a ház a jelenlét következménye. Amikor például a skandináv stílus jegyeit vélik felfedezni rajta, azt szoktam mondani, hogy nem a stílus skandináv, hanem a mentális állapotom letisztultsága hasonló a skandinávokéhoz. Hogy miért ezeket az anyagokat választottam? Erre nagyon egyszerű a válasz: mindig az az anyag volt hiteles számomra, amelyről, amikor a kezembe vettem, éreztem, hogy ezzel kell elvégezni az adott munkafolyamatot.

– *Ahogy látom, még tart az eufória, de biztos tervezed a jövőbeni munkáidat is...*

– Igyekszem a MÉD sikerével jött lehetőségeket megragadni, és felelősen kezelni a megkereséseket. Az a célom, hogy minél magasabb színvonalon hozzak létre építészeti alkotásokat. A projekteket az alapján ítélem meg, hogy melyikben látok erre garanciát. ●

epiteszforum.hu
Az epiteszforum.hu honlapon 2017. december 18-án megjelent interjú nyomán.

A céhmester

Fodor Béla

Kilencven évvel ezelőtt egy zürichi kórházban hunyt el a kiegyezés kori, nagyvárossá fejlődő Budapest ikonikus építésze, Alpár Ignác. Házai maig meghatározzák a főváros arculatát.

Alpár Ignác

Szeretett utazni. Élete során bejárta Európát, de eljutott Egyiptomba is. Így, amikor a városi tanács 1928-ban felkérte, hogy legyen tagja annak a négyszáz fős küldöttségnek, amely New Yorkba utazik az ottani Kossuth-szobor felavatására, örömmel vállalta a részvételt. Második, fiatal feleségével hajóra szállt, s nem gondolta, hogy élve már nem lép magyar földre. Hetvenhárom éves volt.

De kezdjük az elején.

Alpár Ignác Pesten, a Józsefvárosban született 1855. január 17-én, Schöckl Ignác József néven, egy stájer eredetű iparoscsaládban. Apja, Schöckl Mátyás asztalosmester volt, kinek műhelyében remekművek készültek, például a pesti Vigadó ablakai. Anyja, Eisele Mária ősei württembergi kézművesek voltak. Tehetségét, az ősi kézműves munka szeretetét minden bizonnyal felmenőitől örökölte. Az elemi oktatás után a belvárosi főreáliskolába (a mai Eötvös József Gimnázium elődjébe) iratkozott be, abba a nagyhírű tanintézetbe, ahol a korszak vezető építészei (Schulek Frigyes, Lechner Ödön, Steindl Imre, Zrumecky Dezső) is tanultak. Bukdácsol,

nem eminens. A tankönyvek helyett szívesebben forgatja a vésőt és kalapácsot apja műhelyében.

A középiskola befejezése után kőművesinasnak áll, és 1873-ban, az egyesített Budapest születésének évében, már Hauszmann Alajos irodájában dolgozik mint a mester tanítványa.

Az ő biztatására hamarosan, 1874-ben megkezdte felsőfokú tanulmányait a berlini építészeti akadémián, ott, ahol maga Hauszmann, de mások mellett Lechner Ödön vagy Pártos Gyula is tanult. A berlini éveket kitarató szorgalommal dolgozza végig. Tanulmányai mellett pályázatokon vesz részt, tervez, társasági életet él és utazik. Barátaival bejárja Olaszországot, Szicíliából még Tuniszba is átkel, és közben rajzol és rajzol.

Berlinből Hauszmann hívására tér haza, aki maga mellé veszi tanszékére asszisztensként. Sorra nyeri a pályázatokat, elsősorban Erdélyben. Megyeházákat, templomokat épít Segesvártól Déváig. Miután Hauszmann nem javasolja, hogy rendes tanári állást kapjon, abbahagyja az oktatást, s 1888-tól csak a tervezésnek él.

Életpályájának legtermékenyebb szakasza 1893-ban kezdődik, amikor a millenniumot előkészítő kormánybizottság meghirdeti az ezredéves kiállítás történelmi épületszoportjának pályázatát. A kiírás szerint „*kívánatos, hogy a magyar történelem vagy régi magyar építmények motívumai lehetőleg jólhasználtassanak*”.

A felhívásra tizenegy terv érkezett, amelyekből a zsűri négyet választott ki továbbjutóként. Ezek között volt Alpár műve is, aki a következőképpen fogalmazta meg koncepciója lényegét: „*a jövő ezredév működését azzal kezdjük meg, hogy egy speciális magyar stílus megalkotását megkíséréljük. A Keletre kell törnünk, ha magyar stílust akarunk alkotni*”. (Ez a hitvallása szinte teljesen megegyezik a kortárs Lechner Ödön nagyszabású elképzelésével, aki egy olyan új nemzeti stílust kíván megalkotni, amely elsősorban a keleti hagyományokból táp-